

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Доноси и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 14.

У Сомбору 31. јула 1883.

Год. XV.

ИГЊАТ ДИМИТРИЈЕВИЋ,

добротвор младежи србске.

У читуљу добротора народних увршћује србство данас име *Игњата Димитријевића прозваног Деметровића Суботичанина*, којег данас 23. Јулија до вечне куће одиратисмо.

Честити покојник овај са својом вредном и штедљивом супругом Терезијом из овдашње породице Коларића, трговачком многогодишњом радњом у Суботици, а уз поднору сродника своје супруге прослављених народних добротора Јована и Терезије Остојића, стекао је лепу главницу, за коју је у Сомбору пре неколико година купио кућу, салаш и земљу и преселивши се у Сомбор ту је последње дане живота свога тихо и у миру провео.

Отличителна црта карактера овог доброг старине била је побожност. Он је ухрам Божији не само у недељне и празничне дане, него и тежетником долазио, и по обичају старих србских грађана крепко се Богу молио. И та чиста и проста побожност његова упутила га је највећој мудрости, научила је њега, човека трговца и привредника, да на самрти купи себи безсамртност, да постане добротором сиромашне младежи србске, која се у школама учи с намером да роду свом на просветном пољу послужити може.

Неимајући деце, после смрти своје супруге Терезије, која се пре месец дана у вечност преселила и која је на самрти од своје поле имања основала стипендију за једног доброг и сиромашног приправника (види бр. 12. Школског Листа) а осим тога је и на овдашњу цркву и болницу лепе легате оставила, -- науми и покојник од своје половине имања задушбину себи оставити у народу своме и као што је за живота говорио, чекао

је само да се пречастни господни нови протопресвитер у Сомбор пресели, да би се с њиме и са управитељем учитељске школе посаветовати могао о том, како ће са имањем својим расположење учинити да цркви и народу од користи буде.

Међутим пре него што се могла ова племенита жеља његова испунити, разболи се добри овај старина, и бојећи се да га смрт ненађе без опорукe, 17. Јулија даде написати своје последње завештање, у коме је православној србској црквеној општини сомборској двадесет јутара земље оставио, да се од годишњег прихода издају две стипендије добрим ученицима православне вере и србске народности, који се у гимназији или на великој школи уче, с тим да првенство имају добри ђаци из потомства Ђуре Лудајића из Суботице. Осим тога сетио се овај добротвор и србске учитељске школе сомборске и оставио је пет јутара земље на оснивање стипендије за једног мушког приправника, који се добро учи и примерно влада. Грађанској болници сомборској оставио је он три јутра земље, а св. Ђурђевској цркви четири јутра за држање годишњег парастоса о Малој Госпојини, као на дан крстног имена свога.

Дркћућом руком подписао је честити добротвор народни своје последње завештање у недељу 17. Јулија а четврти дан после тога 21. Јулија у вече спокојно је он предао своју душу отцу небесном.

Данас 23. Јулија пре подне свечано је сахрањено тело врлога старине на сомборском успенском гробљу. При спроводу указаше добротвору народном последњу почаст овдашњи свештеници под началством пречастног господина протопресвитера, одабрани чланови црквене општине, управитељ и професори учитељске школе; приправници и Срби ученици овдашње гимназије, колико их се могло скупити, уз предношење приправничке заставе појали су при спроводу „Свјати Боже“, а у светођурђевском храму на опелу појало је србско певачко друштво сомборско. На гробу су опет приправници одпојали: „Со свјатими упокој.“

Тако смо предали матери земљи тело неумрлога добротвора младежи србске, који је после себе оставио вечити спомен добротворства свога у својим задушбинама, из којих ће одседа два Србина на науци у вишим школама, и један ученик србске учитељске школе сомборске годишњу припомоћ добијати да могу науке свршити, и по том цркви православној, србској народној

WWW.UNILIB.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

школи и просвети народној за живота свога послужити проносећи с благодарношћу име својега добротвора Игњата Димитријевића од кољена на кољена, докле трајало буде србства и србског потомства !

Завршујући ове редке изјављујем најтоплију своју жељу, нека се на светли пример нових добротвора народних Игњата Димитријевића и супруге његове Терезије рођене Коларићеве угледају Срби и Српкиње, које је Бог имањем обдарио, па нека и они сиромашној младежи србској, што се за учитељску и свештеничку службу спрема, остављају стипендије, или нека оснивају закладе за подизање просеминара у срб. учитељској школи и за подпомагање и издржавање србских народних вероисповедних школа у оним крајевима, где их нема или где им опасност предстоји да ће се због малене учитељске дотације затворити морати, као што је то случај у Будимској дијецези, где ће без оваке подпоре многа се школа србска укинути на вечиту штету и пропаст народа нашег.

Оваке просветне задушбине су данашњим даном за одржање и унапређење србства и православља у овим крајевима најнуждније. Оне су жртве Богу најпријатније, народу најспасоносније, оне су најкраснији и вечити споменици који ће живити до века, човечанству добре плоде приносити, и имена својих основатеља проносити кроз све векове и кроз сва времена !

У Сомбору, 23. Јулија 1883.

В.

СРПСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У КАРЛОВЦУ.

У почетку шк. године уписало се у истој школи свега 36 ученика, и то 23 приправника и 13 приправница; по разредима пак: I. = 10 (3 м. и 7 ж.), II = 16, (11 м. и 5 ж.), III = 10, (9 м. и 1 ж.)

27. Октобра 1882. умрла је приправница II. р. Босилка *Гредељева*; а 16. Маја о. г. умрла је приправница I. р. Софија *Орлићева*.

Тако остаде до краја шк. године свега 34 ученика, и то 23 приправника и 11 приправница.

Од ових је опет због дуге болести остао неиспитан приправник II. р. Мирон Кућанчанин. —

Испити за учитељско оспособљење обављени су 12. и 13. Јула о. г. под председништвом високоученог господина Дра Ђорђа Натошевића и у присуству пречастног г. прота Николе Беговића као епарх. изасланика. Оспособљено је свега њих једанаесторо, и то једна приправница, 9 приправника и један привр. учитељ; поименце пак:

1. Анђелина *Вучковићева* из Гомирја с добрим успехом. — 2.

Давид Вишњић из Отока и 3. Стеван Калуђерчић из Сомбора с одличним успехом. — 4. Миле Драгаш из Слуња, 5. Раде Јањић из Тоболића, 6. Јеврем Миковић из Сентомаша и 7. Милорад Паулић из Даља с врло добрим успехом. — 8. Божидар Лазућ из Сомбора, 9. Милаш Црнојачки из Турије и 10. Гавра Поповић из Ст. Шова, учитељ у Д. Тузли, с добрим успехом. — 11. Светозар Суботић из Фелдварца с довољним успехом.

У осталим разредима, и то у првом, похвална је нарочито приправница Катарина Лађевићева из Карловца, која је разред свршила с одличним успехом; за тим Марија Поповићева из Слатина и Милутин Ковачевић из Машвине, који свршише разред с врло добрим успехом; остали га свршише с добрим и довољним успехом; у другом разреду свршише с врло добрим успехом Христина Бузачићева из Буча, Петар Бараћ из Бухача и Раде Лончар из Примишља, остали с добрим и довољним успехом. —

Штипендија је уживано три из закладе блаженопочившег митроносног песника српског Лукијана Мушицкога по 120 фор., и двадесет из српских народно-црквених фондова.

За идућу шк. годину упражњене су две Мушицкове и седам народних штипендија.

У току ове шк. године приредише приправници и приправнице о св. Сави красну „беседу“ у корист својих сиромашних другова. За ову беседу има највише заслуге Јеврем пл. Миковић, сада оспособљени учитељ.

15. Јуна (на Видов-дан) приређен је на српском гробљу парастос фондаторима ове школе, те су им том приликом гробови прелити. Овај лети обичај обавља се редовно сваке године у присуству целог завода и многобројне публике. —

У *вежбаоници* било је свега 32 ученика, и то 15 дечака и 17 девојчица. Од ових свршило је IV. разред 10, 3 дечака и 7 девојчица, а по успеху 6 врло добро и 4 добро. —

П. Радуловић.

САМЧЕВО ВЕЧЕ.

Превео М. Симеон Кончар, народни учитељ.

(Свршетак.)

Отачност и детињост у народном духу пак врело је сваке чисте среће народне.

Дакле је народна вера у Бога врело сваке праве народне врлине; сваке народне среће и сваке народне снаге.

Греху, врело и последицо неверства! Греху, делање човеково проти нутарњем осведочењу наше природе о праву и неправу! Греху, врело помућења наших првих основних појмова и нашега чистога природнога чувства! Греху, уништење вере у сама себе човече, и у твоје нутарње чувство, ти си губитак вере у Бога, ти си губитак твоје синовности према Отцу небесном!

Јавни греху, пркосе човечанства против божанству.

Омрза греха, право чувство детињег одношаја човечанства прама Богу, израз и последица вере човечанства у откровење божије у нутарности његове природе.

Омрза јавна греха, чувство је детета према човеку, који се руга своме оцу и својој матери.

Народна омрза народа јавних грешника, аманет је и нечат народне вере и детинскога чувства кога народа прама своме највишем господину.

Народна омрза народа јавне пркошљивости његових кнезова према божанству доказ је народне крепости, а њезино слабљење снаге верине, непослушности народове прама свом највишем господину.

Неверсто је врело уништења свих нутарњих веза друштва.

Неверство виших је врело непослушности нижих.

Очинско срце и очински дарови виших расађују и осигуравају послушност нижих. Неверство зачењује врело послушности.

Под господаром, који није отац, не може народно расположење остати осећај чиста, захвална у детинској послушности благословљена народнога чувства.

Последица неверства — свакодневно расстуће опачине, свакодневно опадање очинске добротe, својевољна сила без благодатне мете, настране, неприродне владине машкаре, угњетавајућа сила, исисавање народове срчи, омаљујућа снага народна проти овој сили, све је ово неизбеживо под неверном владом, која презире права божанства и човечанства.

Народни осећај неприродне употребе очевих права распадај је снаге правога природнога веза између кнеза и његова народа.

Она, ова добра материнска природа човекова, спаја свезе грађанских одношаја благословом узајмичних уживања.

Па и јест народни осећај, народно чувство благодати ових уживања што ове одношаје хвалом, љубављу и вером народовом посвећује и освећава за свога кнеза.

Дирам у жице, које су не натегнуте и не звуче модерним гласом. Наругај им се, Ђурликава клевето, надвичи њихову снагу! Истини и правој човечности ни бригеша.

Свака снага човечанства произвађа срећу само својом вером у божанство, а очевност кнеза, ово једино врело народне среће, последица је његове вере у Бога.

Човече, ма колико да си низак, твој је кнез дете божије, а сила му очинска снага.

Крута, нечедна употреба његових права није очевност, није израз вере у Бога, но је изопачивање највиших послова кнежевих и његове државе изопачивање правога детињег одношаја народног прама кнезу.

Ипак не смем ове тако онште обичаје разборите служинчади кнежеве назвати велиздајом.

Али што је горе, него кад очинска права кнежева преставају неко право добра и зла и праведности и неправедности.

Шта је горе, него кад се у име кнеза ремети кућна срећа, имаће не чува а невиност ружи и срамоти.

Свезо сједињења човечанства за његову срећу, веро кнеза и његова народа у вишега господара човечанства, веро божија, ти си једина која си кадра да човечанство од овога гребена спасеш.

Сво је неверство печедно, али вера у Бога, детовност човечанства прама божанству, тиха је узвишеност у свакој снази његова деловања.

Сјајно, блиставо исцрпљење његова бића, смела, весела одважност при опасности и разорењу снага је човечанства, која се удаљава од детовности према Богу.

Озбиљна, кућевна употреба сваке мале урођености, тежња за оснажењем своје снаге стаза је природе за развиће и јачање свих снага а у свакој крепкоћи и у свакој слабости правац је праве детованости човечанства према Богу.

Наклоност ниском сјају, тежња да блистају урођености и снаге а да се прикрију слабости, правац је и најнижега и најслабијега човечанства, које је сашло с ове развитне стазе природине.

Вањска и нутарња вишина човекова, развита на овој правој природиној стази, разум је и очевност према нижим снагама и урођеностима.

Човече у својој висини окушај употребу својих снага по овој мети.

Очевности виших снага према неразвином слабом човечанству.

О кнеже у својој висини! О Гете у својој снази!

Није ли то твоја дужност, Гете, пошто ти пут није сушта природа.

Чување слабости, очевност, очевна мета, очевна жртва у употреби својих снага, то је права висина човечанства

О Гете у свом величанству, гледам из моје низине, дркћем, мучим и јецам.

Твоја је снага истоветна тежњи великих кнезова, који сјају државном милијуне народних срећа жртвују.

Права срећо човечанства, ти си снага и последица вере.

О моја ћелијо, да си сретна! И ти си последица ове вере.

Благо мени и мојој колиби.

С тога што човечанство у Бога верује, пребивам у овој колиби.

Веро народа у свештенике божанства, покоју мога живота!

Посвећениче, твоји је снага божије просветљење.

Божије је просветљење љубав, мрдрост и очевност.

О, ко иде мојој колиби, нека би му био сена снаге мога божанства.

О сунце, ти слико њезине снаге, твој се дан свршио! Ти залазиш за моје брдо! О дане мога свршетка! О надо долазећега јутра! О снаго моје вере!

У Јошану, на спасову 1883.

ИЗ ПАСТИРСКЕ ПОСЛАНИЦЕ

једног православног епископа свештенству своје епархије

(Свршетак.)

Наши стари свештеници били су људи прости и без велике светске науке, али су кадри и вољни би ли свакоме христјанину у свако доба и на сваком месту добар отчински савет и добру науку дати; сад имамо свештенике свршене семинаристе, филозофе и богословце, али се ва жалост редко где проповеда слово Божије сваке недеље и празника; редко се кад сећају просвећени духовни пастири нашега времена, да уче

и упућују, да чувају и спасавају поверени им народ. Чини се као да многи и несматрају за дужност своју учење и васпитавање народа и младога народног подмладка! Није ли то грдни назадак, није ли то срамота велика за све нас а грех на душу свакога између нас превелики?

Особито вам препоручујем да у љубави живите са дечијим учитељима. Вашим добрим примером, вашом љубави и пријатељским понашањем, вашом мудрошћу и снисходљивошћу старајте се да задобијете поштовање ових најближих сурадника ваших на пољу праве народне просвете, и да их загревате у љубави к светој вери и добродетељи. Често идите у школу и у одређено време точно држите предавање из закона Божијега; скупљајте у школу и одраслу младеж па и родитеље дечије недељом и празником пре службе и после подне, а преко зиме и по сваки дан у вече, па их поучавајте у црквеном појању, упућујте их у богоугодном животу, говорите им о васпитању младежи, о држању куће, о слози, о умерености, о вредноћи, о паметној штедњи и о другим врлинама хришћанским и човечанским.

С простим народом поступајте благо, љубазно, умиљато, кротно, не као господари него као прави духовни отци, учитељи и старија браћа. Кад вас позове християнин, па и најсиромашнији, у кућу своју, да свршите коју духовну дужност, а ви се одзовите позиву том радо и свесрдно, и свршујте сходне молитве, молбане и посвећења, али уз то поучавајте у кући мушке и женске, мале и велике, и давајте им добре савете ва чување здравља, за држање реда кућевног за подизање напретка домаћег. Идите и онима, који вас непризивају, кад осећате да сте им нуждни зарад спасенија њиховог; похађајте и храбрите болне, тешите печалне, светујте и исправљајте заблуделе! За вршење својих свештеничких дужности не отимајте, неистражујте, и не иштите никакве награде, него се задовољавајте се оним што вам добри људи драговољно и усрдно дају. Настојавајте особито свом снагом својом да праву отчинску љубав и уважење код народа задобијете, па вас добри народ наш неће оставити без својега дара и заслужене награде ваше. Сејте — по речма апостола — духовно, па ћете изобилно пожњети код православног народа за себе и своје награду телесну и истинско поштовање! Живите у миру један с другим с причетницима и певцима давајући млађима од себе у свему добар пример; клоните се распре и тужакања, клоните се парничења са обштином и са појединим људма! Није ваш посао да се парничите и протерујете, него настојте да мир имате са свима и љубав, праштајући увреде и молећи се Богу и за саме своје злотворе!

У породичном животу будите образци доброга отца, вернога сурруга и честитог домаћина; будите чисти и мудри, клоните се сваке раскошности, и будите с малим задовољни. Са својим венчаним другом живите у најбољој слози и љубави по Божијем закону, и децу своју васпитавајте у вакопу Божијом и у врлинама християнским, а најбољу између мушке своје деце посветите свештеничком чину и зарана их приправљајте за овај најсветији и најузвишенији позив у друштву човечијем. Знајте да је највећа срамота за православног свештеника и учитеља, кад су му деца неваљала, а највећа дика његова јесу добро васпитани синови

и кћери! Мир нека је с вама и Божији благослов нека буде са свима вама, Амин!

В.

ИЗВЕШТАЈ СРП. ПРАВ. ШКОЛА

мостарских за 1882/3. шк. годину.

А. Мушка школа.

I. разред. Учитељ г. Корнел Поповић.*

У овај разред уписало се је почетком 1882²/₃ шк. године 53 ученика, течајем шк. године изостало је 3 уч., до конца године остало је 50 ученика.

Гласом испитног извештаја за I. разр. добило је: I. ред с одликом 8, I. ред: 28, II, ред: 4, III. ред: 1, а неиспитаних је остало: 9. (Нас-тавно градиво морали смо због малог простора нашег листа да изоставимо. У.)

II. разред. Учитељ г. Јово Шестановић.

У овај разред уписало се је: 55, течајем год. изостало је; 9, до конца год. остало је: 46. Гласом исп. извештаја добили су: I. ред с од-ликом: 10, I. ред; 24, II. ред: 10, а неиспитана су остала 2 ученика.

III. разред. Учитељ г. Станко Љубичић.

Уписало се је: 50 ученика, изостало је: 2 ученика, до конца го-дине остало је: 48 ученика.

По гласу испитног извештаја за III. разр добило је: I. ред с одликом 13 ученика, I. ред: 28, II. ред: 2, III. ред: 5.

IV. разред. Учитељ г. Никола Љ. Мештеровић.

Уписало се је 29 ученика, изостало је 6 ученика, до конца го-дине остало је 23 ученика.

Гласом исп. извештаја добило је: I. ред с одликом: 3 ученика, I. ред: 16, II. ред: 4.

У сва четири разреда уписало се је по томе 187 ученика, изоста-ло је 20, те је до конца године остало 167 ученика. Од ових је добило: I. ред с одликом 34, I. ред 96, II. ред 20, III. ред 6, а неиспитаних је остало 11. По вери су били сви православни.

В. Женска школа.

I. разред. Учитељица гђа Рахила Шестановић.

Уписало се је: 32 ученице, придошло је: 1, остало је до конца год. 33 ученице.

Гласом испитног изв. за I. разр. добило је: I. ред с одликом 10 учен., I. ред 8, II. ред 10, III. ред 5. По вери су биле све православне.

II. разред. Учитељица гђа Рахила Шестановић.

Уписало се је: 12 учен., придошло је 2, остало је до конца год. 14 ученице.

По гласу исп. извештаја добило је: I. ред с одликом 7 ученица, I. ред 4, II. ред 3. По вери их је било 13 правосл. и 1 римо-кат. вере.

* Г. Корнел Поповић безразложно је поднео своју оставку 20/2. 1883. — те је његов разред додељен био г. учитељу Јови Шестановићу уз месечну награду од 20 фр.

Ш. разред. Учитељица гђа Софија Мештеровић.

У овај разред уписало се је: 25 ученица, изостало је 6 уч., до
конца године остало је 19 уч.

Гласом исп. извештаја добило је: I. ред с одликом 6 учен., I. ред
13 учен. По вери су биле све православне.

IV. разред. Учитељица гђа Софија Мештеровић.

Уписало се је: 12 уч., пришла је 1 уч. до конца године остало је 13 уч.

По гласу исп. извештаја добило је: I. ред с одликом 7 ученица,
I. ред 6. По вери их је било 11 правосл. и 2 учен. римо-кат. вере.

У сва четири разреда по томе уписала се је 81 ученица, изостало
је 6, пришла је 4, до конца год. остало 79 ученица. Од ових је добило:
I. ред с одликом 30 учен., I. ред 31 учен., II. ред 13 учен., III. ред 5.

Полазак школе био је у мушк. школи врло марљив, а у женској
марљив. Деца су кроз целу годину изузев неколико случајева потпуно
здрава била, исто сведочи и та околност, да ниједно од 246 деце
умрло није.

Школу су течајем школ. године 188²/₃ следећа лица посетила.
Административни управитељ из Сарајева вел. г. Кучера, окружни пред-
стојник херцеговачки вел. г. витез Сауервалд двапут и котарски пред-
стојник као привр. школ. надзорник мостарских школа пет пута. Испити
су држани у недељне и празничне дане течајем месеца Јуна. На испити-
ма било је грађанство у леном броју заступљено. Испити су у опште ис-
пали врло добро — а председавао је некима вел. г. окружни а некима
погл. г. котарски предстојник као привр. школ. надзорник.

В. Учитељски збор.

Учитељски збор срп. прав. мостарских школа држао је течајем школ.
године тринајет својих седница. Седницама је председао равн. учитељ
Никола Љ. Мештеровић а присуствовали су осим чланова још и г. г. учи-
тељи са интерконфесионалне школе а каткад и високопреосвећени г.
Митрополит Игњатије, погл. г. котарски предстојник Фрања Гринвалд г.
г. општинари и по неки интелегентнији грађани. Збор је осим на дневни
ред долазећих питања, расправљив и следеће теме: I. „О школој дисцип-
лини.“ Известитељ ове теме био је г. учитељ Јово Шестановић. У дебати
су учествовали: гђа Софија Мештеровић, г. Станко Љубичић и г. Ник.
Љ. Мештеровић (У овој седници закључено је, да учитељи у мушкој а
учитељице у женској школи држе јавна предавања удешена према мест-
ним околностима за ову публику. Једно таково предавање држала је учи-
тељица гђа Софија Мештеровић — пошто је на предавање изузев
неколико особа сама интелигенција дошла — то је збор у идућој седници
од свог закључка одустати морао.)

II. „О правопису у нар. школи“ известитељ ове теме био је Ник.
Љ. Мештеровић. У дебати учествовао је г. учитељ Јово Шестановић.

III. „Читање у нар. школи“ известитељ био је г. учитељ Станко
Љубичић. У дебати учествоваоу г. учитељ Јово Шестановић и Никола
Љ. Мештеровић.

IV. „Писање у нар. школи“ известитељица ове теме била је гђа Рахила Шестановић. У дебати учествоваху учитељ г. Јово Шестановић, учитељица гђа Софија Мештеровић и Ник. Љ. Мештеровић.

V. „Религија у I. и II. р. нар. школе.“ Извешћује учитељица гђа Софија Мештеровић. У дебати учествоваху: Високопросвећени г. Митрополит Игњатије, — равн. учитељ Мештеровић и учитељ г. Јово Шестановић.

VI. „Религија у III и IV. разр. нар. школе.“ Извешћује Ник. Љ. Мештеровић. У дебати је учествовао г. учитељ Станко Љубичић.

VII. „Рачун у нар. школи“ извешћује учитељ г. Јово Шестановић. У дебати је учествовао Ник. Љ. Мештеровић.

VIII. „Цртање у нар. школи“ извешћује гост г. равн. учитељ Фрањо Кајфеш.

Пошто је г. известитељ о историјском развиту цртања врло много а о самој ствари скоро ништа казао — то је његово предавање попунио Ник. Љ. Мештеровић.

Осим осталих закључака збора, живо се је збор заузимао, да закључак о прослави светосавске и мајске свечаности у свима појединостима што потпуније изведен буде, што се сад, пошто је чин свршен, са задовољством рећи може, да је све онако испало, како се је само зажелити могло.

Рад учит. збора није могао у свој својој опширности на јавност изаћи већ и с тога разлога, што би он много места у ц. „Шк. Листу“ заузео. Ако нам сл. уредн. дозволило буде — ми ћемо до године рад појединих седница путем цењ. Шк. Листа на јавност износити. (С драге воље, само нека буде према простору овога листа. У.)

Учитељски збор respective школа држала је следеће листове: Школски Лист, Невен и Napredak.

У Мостару концем 188²/₃. шк. године.

Никола Љ. Мештеровић.
равн. учитељ.

УЧИТЕЉСКА СКУПШТИНА У ШИДУ.

У четвртак 23. о. м. беше овде учитељска скупштина шидске околине. На скупштини било је 16 учитеља и учитељица а сазвао их је привремени одбор коме беше председником Лука Полић учитељ из Кукујеваца. Као известилац био је шидски равнајући учитељ Гига Војновић. На питање председниково: јесу ли г. колеге и гђе колегинице за то да се оснује стално учитељско друштво са средиштем у Шиду? изјавише сви присутни да јесу. Пошто је известилац у краткој беседи образложио циљ и корист таква удружења приступило се избору одбора, који ће имати да састави штатуте. У одбор уђоше Гига Војновић и Бранко Јанковић из Шиде, Ђура Јосић из Беркасова, Лука Полић из Кукујеваца и Мразек из Шаренграда. Први је председник, други перовођа а последњи подпредседник.

На првом овом састанку била је већина учитеља римокатоличке вере, па и ако се ови доста толерантни показаше, желили су да браћа наша српски учитељи у што већем броју на идућу скупу дођу.

У Шиду, 29. Јуна 1883.

Х.

МАНЕ НАШИХ УЧИТЕЉА.

(Од једне учитељице.)

У 12. броју овог цјењеног листа, читала сам допис под насловом „Мане наших учитељица.“

Немогу се одржати, а да овој претераној карактеристики одговора не дам. Г. дописник својим претераним дописом карактерише тако учитељице, — е по његовом мњењу невреди ни једна ни луле дувана штоно наши кажу.

Из целог дописа чини ми се, да г. дописника није до тог руководио племенита замисао; као да то није изазвало ревно заузимање за поправак и за искорењивање мана, којих додуше достатан број има у наших учитељица, али јамачно и код наших учитеља јер нема човека, који би без мане био. Мени се чини, читајућ допис, као да је то само неки гњев, освета и неплеменитост произвела. Но г. дописниче, прочитајте и ви овај мој допис, па реците по души, јесу ли мане наших учитељица и налик на оне мане, које неки наши учитељи у великом броју имају.

Ви г. дописниче у уводу свог дописа напомињете својства, која би ваљане учитељице поседовати морале; иста својства морао би имати и сваки учитељ. Учитељски позив јесте племенит и узвишен, а онај који тај позив врши, мора имати све способности ваљана учитеља особито „етичне и социјалне.“

По том учитељ мора бити савестан у извршавању својих учитељских дужности.

Сваки је учитељ позван, да сам савестно оцењује свој рад, а ако је од старијих овлаштен, да оцењује и рад својих колега, то онда у том мора бити строго праведан — припознати, што је добра у раду његових колега, а лепим начином искорењивати мане и недостатке у раду другова својих. У власти својој треба да тачно пази на границе, докле се моћ његове власти протеже, те захтевати безусловну покорност, над радом и науком. Но ја познам једног колегу, кому је пала нека власт у део, па хоће ту своју власт да на зло употребљује. Он је моћ свог господства тако далеко хтео разпространити, да је у сваком обзиру безусловну покорност захтевао. Између осталих, напоменућу само један пример, у ком је исти колега захтевао безусловну покорност. Он хтеде играти улогу неког удварача код колегинице, ал кад му се намера не испуни, он се прихвати речи: „Света Освета!“ па зато је износио на јавност и потварао мане на своју колегиницу, да тим барем начином засити своје срце, ту халу покварених жеља. Како напоменућу горе учитељ, односно онај учитељ, кому је од старијих дана власт, да оцењује рад својих судругова, мора у том погледу бити савестав; ја познам једног колегу, који је прво полу-годиште у звезде ковао — до небеса уздизао хвалу у раду колегинице,

премда је колегиница вредна, добра и честита учитељица, што су сви јој у њеном већ вишегодишњем раду признали, ал те признавање истог учитеља није било савестно признавање њени заслуга, већ то беше мамак, с којим је он покварене своје жеље остварити смерао. Исти г. пошто му се жеље неостварише, почео је рад оне коју је пред кратко време у звезде ковао сада подло оцрњивати, сматрајућ њен рад као не подиун, а колегиницу као безкорисна члана на пољу просвете.

Јел' то савестност? јел' то досљедност? Учитељ надаље мора бити и искрен према својима колегама — мора у свакој прилици ићи на руку друговима својима — чувати и пред светом мане њихове сакривати, а сам исправљати, у колико може мане судругова својих.

Но ја познајем једног колегу, који је притворно искрен према друговима био, а на јавни мести оцрњивао, подмукло радио и проти колеги кортешовао — дâ хтеде једног места лишити, подметајућ разлоге, с којих би исти, акопрем невин, инак подлећи морао, и постати жртвом подмуклости, ал и ту му жеља не изпаде за руком. Још живи Бог, та још има правде — та ваљда није још умрла сасвим савест у људи!

Што Ви г. дописниче на ово велите? Познајете можда и Ви којег колегу, који би овој слици одговарао?

Подмуклост, несавестност, неморалност, неискреност и друге ниске страсти — то су биљези који на жалост карактеришу неке наше мушке учитеље.

Како ће оваки учитељи да образују младеж? како ће одговорити оној узвишеној задаћи у своме звању? можели твков учитељ савестно повторити речи неалмоневца: „Придите чада и послушајте мене“! З.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Сриска учитељска скупштина.) Главни одбор „учитељског удружења“ јавља свима својим месним одборима и свима учитељима, да ће се овогодишња учитељска скупштина састати у Београду 28. јула.

(Загреб.) Земаљска влада изразила је своје признање ради „ревна и успешна деловања на пољу народне просвете у школској години 1882. кано и ради похваљенога ђудореднога друштвенога и држављанскога понашања“ између осталих равнајућим учитељима Глиши Војновићу и Илији Радивојевићу, учитељима Ђури Јосићу и Димитрију Нешковићу и учитељици Наталији Новаковићевој.

(Учитељска скупштина личко-оточког окружеја) обдржаваће се 21., 22. и 23. августа по нов. кал. у Госпићу. На дневном реду су 5 питања и 6 предавања.

(Учитељска скупштина огуљско-слуњског окружеја) обдржаваће се 27., 28. и 29. августа по нов. кал. у Слуњу.

(Београд.) Крајем ове школске године положише испит зрелости у београдској реалци сви ученици седмога разреда, т. ј. њих 6. — У „просветном савету“ предлагао је Јов. Ђорђевић да се у Београду заведе једна потпунце класичка гимназија, у којој би се нарочито изучавали класички језици. Просветни савет у толико је прихватио овај предлог што је одлучио, да Јов. Ђорђевић напише и поднесе потпунце мотивисан предлог о заводењу нарочите класичке гимназије, како би се могао спровести г. министру просвете. — И ове године држе се практична учитељска предавања и то у Нишу и у Краљеву. У Ниш је позвано 55, а у Краљеву

47 учитеља (учитељака). — Министар у пензији Стојан Бошковић постављен је за хонорарног професора историје на великој школи.

(У кр. великој реалци у Осеку) био је минуле школске године у свих 7 разреда 101 ученик, од којих 64 римокатолика, 16 православних, 19 израелићана, 1 евангелик и 1 калвин. Међу ученицима је било и 6 Бугара. На челу овогодишњег извештаја налази се врло важна и занимива културно-историјска расправа „Поглед на школство у Босној и Херцеговини,“ коју је написао врли словачки родољуб др. Иван Зох, бивши кроз три године управитељ реалне гимназије у Сарајеву а сада професор осечке реалке.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

19. *Коло „из ђачког растанка“ Бранка Радичевића. За гласовир просто по мелодији написао Др. Јован Пачу.* Књижара браће М. Поповића у Новом Саду издала је „коло“ из „ђачког растанка“ Бранка Радичевића, које је сложио наш даровити компониста и уметник на гласовиру Др. Јован Пачу. Његово „коло“ јесте зацело познато свуда, где има српске публике и пева се на свакој беседи и забави. Господин компониста назио је увек на прави израз песме и склонио мелодије, које срцу говоре, доказ томе јесу његове композиције. Што се пак тиче његовог „кола“ нетреба га још обашка хвалити и препоручивати, јер нашем свету је др. Пачу добро познат као српски компониста. Пратња мелодије „кола“ јест особито добро удешена, мелодију час подпомаже, час украшује увек тако као што то потреба изискује. Ми од наше стране препоручујемо ову нову српску музикалију свакој Српкињи и свакоме који ову лепу вештину музику негује. Издање, са сликом Бранка Радичевића, јест угледно а литографска израда лепа. Цена је 80 новчића. *Драгутин Блажек.*

РАЗНО.

(*Пчеларска скупштина у Српском Итебеју.*) Позив на исту издао је г. Паја Јанковић парох у Срп Итебеју. Скупштина ће бити 16. (28.) августа о. г., а биће јој посао, да се организује пчеларско друштво, а и говориће се о пчелама на кованлуку. Посетиоци ће добити бесплатне станове.

(*Српско археолошко друштво у Београду*) имало је 2. јула свој први састанак.

(*На свеучилишту у Цириху*) било је овога лета уписано 34 женскиња, од којих су се 27 училе на медицинском и 7 на философском факултету. На свеучилишту у Берну било је 36 женскиња (26 на медицинском и 10 на философском факултету.)

(*Учитељице у Бечу.*) У општинским школама у Бечу делаху поред 1015 учитеља 641 учитељица. Од тих учитељица су 152 удате.

НЕКРОЛОГ.

Младен Григоровић (Грегоровић) бивши негда учитељ у Сентомашу, затим бележник у Турији и по том школски управитељ у Сентомашу и адвокат, у вечност се преселио на Петров даг ове године у Жабљу, где је у последње време као одговорник делао. Покојник је био најстарији син негдашњег отличног учитеља сентомашког Павла Григоровића, свршио је пети гимназијски разред у Карловцима 1845., затим учитељску школу

у Сомбору 1846. и 1847. — Био је честит за благо школе и просвете народне одушевљен Србин.

П Р И П О С Л А Н О .*)

ИЗЈАВА.

Ја свету не могу запушити уста Сваки нек мисли и говори што хоће. Али кад се по неки упусти у просто бесавесно денунцирање а у намери, да човека оцрни чак и код претпостављених му власти; у намери, да нашкоди целој једној недужној породици — ту се не може и не сме остати равнодушним.

Ја сам изабран још пре седам месеци за Бечкеречког учитеља. Па ипак та ствар још ни данас није доконана и уређена. Узрок је томе што сам денунциран као *социјалиста, комуниста, нихилиста, као човек немирна духа* — у кратко, неки „добри људи“ насликали ме црњим од самог ђавола.

Што је најлешње, та господа денунцијанти мене и не познају. То су људи, којима ја нити сам у чему год сметао, нити им чиме шкодити могу. За што ме дакле баш такви људи денунцирају и шта то њима у прилог иде, то Бог свети зна.

Што имам противника, не марим. Та ни једном човеку не су сви пријатељи. Једино ми је жао, што се ти људи не служе поштеним средствима, напротив ми је што прибегосе најгаднијем занату — подмуклој денунцијацији.

Ја не сам ни социјалиста ни комуниста; не сам ни нихилиста ни атејиста — ја сам *српски народни учитељ*.

А ко зна, шта то значи појмиће, да је на томе пољу толико рада, да се једва о чему другом и мислити, а камо ли делати може.

Ко не верује овој мојој изјави, тога срдачно молим нека ме оптужи, било мојој претпостављеној власти, било редовитом суду, било пак јавноме мњењу не само да сам комуниста, или нихилиста, него нека ме оптужи, како му срце иште. Само ми дајте прилике, да дознам с ким имам посла и да се према оптужби бранити могу. Онда, ма да сте ми противници, ја ћу вас поштовати и ценити. Али само вас молим, прођите се денунцијација; јер то је недостојно имена човечијег.

Ја са сведочама у руци говорим: да за све време *мога учитељствовања* има таквих доказа о моме моралном, друштвеном и држављанском понашању од дотичних власти, с којима сам потпуно задовољан — чиме се поносим. А из најновијег декрета од 27. јуна о. г. вадим мојим денунцијантима ове речи ради знања: „*Visoka kr. zemaljska vlada, ođjel za bogoštovje i nastavu . . . obnašao je radi Vašega revna i uzpješna djelovanja na polju pučke prosvjete u školskoj godini 1881. kano i radi Vašega pohvaljenoga čudorednoga, društvenoga i državljanskoga ponašanja izraziti Vam svoje priznanje.*“

Ко не зна, шта ове значи, ја га не научи. Али само то велим: да ја оваке изјаве и декрете сматрам и чувам као најдрагоценији капитал — као капитал, који учитељи својим поштеним радом једино стећи могу. И ко се захука да оваки иметак разорава, томе сигурно има лека, као и сваком другом отмичару и насртачу. Зато нека је свакоме знано, да ћу и ја потражити и наћи начина, да заћуткам све оне, који се и даље расположе, да пакосно убијају углед и будућност једног човека и породице; јер видим, да имам посла с људима, који не познају никаквих граница.

Молим, да ме једном за свагда добро разумете.

Мита Нешкович

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

Пр. комунална учитељица у Баваништу Софија Камбер наименована је за дефинитивну.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У Баји на православној вероисповедној школи с платом од 600 фор. и 100 фор. станарине. Молбенице до 12. Августа имају се поднети председништву православне србске општине (Др. Павлу пл. Ивановићу) у Баји. У обзир ће се узети само молбенице оних компетената, који до тога рока лично представши у цркву при богослужењу појали буду.

— У Бјелини (у Босни) на православној србској школи место учитеља са 500 фр. и учитељице са 400 фр. уз стан и огрев. Првенство имају муж и жена, ако су обоје учитељску школу с добрим успехом свршили. Рок пријаве Велика Госпојина.

— У Вањој Луци место учитеља III и IV. разреда с платом 700 фр. слободан стан и 25 фр. за огрев; који је вешт у пероводству имаће још као општински перовођа 150 фр. награде. Проситељ мора бити вешт немачком језику и црквеном појању. Молбенице се шаљу до 10. Августа србској православној црквено-школској општини Вања Лука.

— У Чобанцу. Плата 300 ф. по јутра земље, стан и огрев. Рок до 1. септ. Молбенице г. пароху Димитрију Милошевићу председнику општинском Csobánka и. р. Romáz via Ó-Buda

— Тражи се учитељ у Сри. Пардању. Плата 400 ф., 3 хв. дрва и 8 хв. сламе, стан и 2 и по ланца ораће земље. Молбенице до 15. авг. месном школеком одбору.

— Тражи се учитељ у Рац-Алмашу. Плата депутат. Рок 4 недеље. Молбенице председништву општине.

— У Црнојбари. Плата је 160 ф. 24 пожунаца жита, 16 пож. кукуруза, два ланца ораће земље, стан и башта. Рок 15. август.

— У Кнезу; плата је 120 ф. 20 кибли жита и толико кукуруза, 2 хв. дрва, 2 хв. сламе, 4 ланца ораће земље и стан. Рок до 30. авг.

— У Соки; плата је 150 ф. 36 кибли чиста жита; 2 ланца ораће земље 1 ланац међе, 3 хв. тврдих дрва и слободан стан с баштом. Од спровода 50 н. Рок пријаве 20. август.

— Тражи се учитељ у Св. Ђурђу на Бегеју. Плата 220 ф. 12 м. ц. шенице, 12 мет. ц. кукуруза, 2 $\frac{3}{4}$ ланца земље, стан и огрев. Молбенице до 6. августа председништву сри прав. цркв. општине у Béga Szt. György.

— Траже се учитељи и појци у Градишту (пошта Кутјево) и Тројглави (пошта Уљаник). Плата 350 ф., стан и огрев. Молбенице управљене на кр. земаљску владу шаљу се до 20. авг. по нов. кал. кр. надзорништву за пучке школе у Пожеги.

— Траже се учитељи и појци у Великој Чрешњевици, у Дишни-ку, Великом Грђевцу, Миклеушкој и у Великој Ператовици. Плата у Миклеушкој 400 ф., стан и огрев, у осталим местима 350 ф., стан и огрев. Молбе управљене на кр. зем. владу шаљу се до 20. авг. по нов. кал. кр. надзорништву за пучке школе у Беловару.

— Траже се учитељи и појди у Буђановци (400 ф., огрев и стан и у Суботишту (350 ф., огрев и стан). Молбенице управљене на кр. зем. владу шаљу се до 20. авг. по нов. кал. дотичном општинском школском одбору.

— Траже се учитељи у Клокочевнику у котару гарчинском и у Лаза у котару винковачком. Плата 350 ф., стан и огрев Молбенице управљене на кр. зем. владу шаљу се до 30. авг. по нов. кал. дотичној кр. котарској области.

— Тражи се учитељ у Ловри (85 фр. и депутат.) Молбеницу до усековања председн. крв. општине у Lórgé u. p. Káczkveve.

НОВЕ КЊИГЕ.

Грађа за флору кнежевине Бугарске од Др. Јос. Панчића. *Elementa ad floram principatus Bulgariae*. Београд штампано у краљевско-српској државној штампарији 1883. Вел. 8^о с. 71.

Дела Ђуре Јакшића. Књига VIII. Дrame. У Београду у краљевско-српској држ. штампарији 1883. 8^о с. 144. Цена је свакој књизи динари по.

Павао и Виргинија од Бернарден-а де Сен Пијер-а. С француског превео Др. Ђорђе Дера. Друго прегледано и поправљено издање са две слике. У Новом Саду. Издање штампарије Николе Димитријевића 1883. 8^о с. 182. Цена је 60 н.

Књига за школу и народ свеска десета. Почетнице природних наука. Минералогија написао Карло Ф. Петерс, проф. минералогije и геологије на универзитету у Грацу. Превео И. М. Душманић, професор. Са сликама. У Н. Саду, издање штампарије А. Пајевића. 8^о с. 147. Стаје тврдо укоричена 50 н.

Најомиљеније песме Бранка Радичевића. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Н. Саду 8^о с. 64. Цена је 15 н.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

На чланак „Мане наших учитељица,“ који је изишао у 12. броју добили смо одговор од једне учитељице. Да се поштована сачинитељка поставила само мало на опште гледиште, кад је тај одговор писала, ми би га драговољно донели, али пошто је садржај истога скроз личне природе, то не можемо да му места уступимо и жалимо, што то не можемо. Ми смо већ пре поменули, да смо горњи чланак (из ког смо иначе најјача места изоставили) само нерадо саопштили, али пошто се питање о учитељицама претреса сада у свима педагошким листовима, не могосмо да га одбијемо, а уједно смо позвали учитељице, да на исти одговоре. Тај позив и сада понављамо, али молимо само, да одговор буде објективан и бар у главном опште природе. — Баш на завршетку листа добисмо међутим чланак „Мане наших учитеља“ од друге учитељице и ма да је и тај сувише личан, саопштавамо га ево одмах, да своју непристрасност у тој ствари посведочимо. — Допис из Баје дошао је касно.

Издаје и уређује : НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.